

Dr. Kamondy Zoltán

Öreg tanár visszanéz

Sopron , 1973 - 1975

Legelső gondolatom önkénytelenül is kicsiny szülőfalumra száll, Kiskamondra. Az újabb helységnévtárban ugyan nem találjuk ezt a kis falut, ezen a néven. A fejlődés hozta magával azt a természetes, okos megoldást, hogy szülőfalum egyesült a szomszéd faluval Nagykamonddal és ma már Kamond néven szerepel a hajdani két önálló község. Mikor utoljára jártam szülőfalumban, örömmel láttam, hogy ez az egyesülés nemcsak papíron történt meg, de lélekben is. A gyermekek együtt járnak iskolába, a termelészövetkezetek pedig példás összefogással érnek el évenként jobb eredményeket. Időnként közös, szép kultúrházukban gyűlnek össze, hogy egymás látásából, szemük ragyogásából is érezzék, hogy édes testvérek.

Gondolok kis falum folyójára : a Marcalra ! Hányszor fürödtem valamikor vizedben! Ott folyt Vas- és Veszprém megye határán. Északnyugaton a Ság-hegy, kelet felé a Nagysomló! Délkeleten emelkedik a meredek Sümegi-vár. Gyönyörű szép mindegyik.

Ha szülőfalumról szólok, először is a Kamondy családról kell megemlékezni. Történelmi kutatásom eredményeként megállapíthattam, hogy ez a család I. Ferdinándtól kapta a nemesi oklevelet. Ez a király 1564-ben halt meg. A nemesi oklevéllel nem kapott a család birtokadományozást, megmaradtak szántó-vető kisbirtokosnak. A nemesi oklevél a történelem folyamán elveszett. De a család ezt a nemesi oklevelet valami miatt kiérdemelte. Egy ilyen érdemről biztosan tudunk. Ez az érdem a következő : 1550-ben a Kamondy család ajándékozott egy telket iskola és templom építésére. Az én gyermekkoromban még meg volt a templom is, az iskola is.

A család későbbi szerepéről megemlítem, hogy II. József idejében (1780 – 90) Kamondy Márton jogtudós, ügyész volt. De az ügyészek közül is kiemelkedett tudásával és meleg szívével, amit az is bizonyít, hogy Kamondy Márton – a régi írások szerint Mártonyt - több vármegye is kitüntette táblabírói címmel. Erről tanúskodik az a címeres oklevél, melyet a Kamondy család ma is őriz szülőfalumban. Ez a címer egykor, az azóta lebontott régi templom belső falán volt felfüggesztve. Helyesnek tartanám, ha az új templomunk belső falán ma is látható volna ez a szép történelmi ereklye, annyival is inkább, mert a Kamondy család házasságok révén rokonságban van sok szülőfalumban élő családdal.

A mai nemzedék ezt már alig tudja. Én azonban tudom, hogy rokonságban vagyunk a Mórocz, a Jakabb, a Fodor, a Rosta, a Bognár családokkal. Akikkel nem is tudom a rokonságot kimutatni, azt nyugodt lelkiismerettel állítom, hogy lelki rokonságban éltek őseim falum minden rendű és rangú családjával és nem kérdezték rokon vagy-e, vagy nem vagy rokon? Testvéri szeretet és összetartás jellemezte falum minden szülőttjét. Keresztzüleim is a Mórocz és Jakabb családból származtak. Mórocz Béla és Jakabb Ernő az ő gyermekeik.

Dédapámat Kamondy Sándornak hívták, persze őt már jó édesapám sem ismerte. De egy régi írás szerint felesége Jakabb Júlia volt.

Fodor Sámuelét én még ismertem gyermekkoromban, az ő felesége is a Jakabb családból származott. Gyermekek több volt. Ezek közül jól emlékszem Fodor Gézára, akinek fia, - ha jól emlékszem – szintén Géza, de tudtommal nem Kamondon él. Ősi házukat dr. Magyar Károly leánya vette meg, most is ő lakik az ősi Fodor-féle házban.

Id. Fodor Gézának leánytestvérei is voltak.

Ezek vidékre kerültek, de leszármazottaik ma is élnek. Ezek közül az egyik : Simon Csaba, a másik Gazdag nevezetű (kereszt neve nem jut eszembe) , de úgy tudom, hogy Pesten van állásban a Munkaügyi Minisztériumban. Szóval a Fodor család is jó nevet szerez szülőfalunknak.

Mórocz Béláról annyit tudok, hogy Ibolya leányát Szombathy György Pápan élő lakos vette el (Jókai u. 63 sz.). Kettő fiuk van. Zoltán agronómus, Béla a faluban maradt és termelősövetkezetük példás tagja.

A Rosta család is rokonságban van a Kamondyakkal . Rosta Dénes felesége Kamondy nevezetű, abból a Kamondy családból való, a mely családból került ki Kamondy Jenő – derék mérnök, aki Ajkán van állásban s akiről csak jót hallottam , kiváló szakember és emberséges , jó vezető.

A Bognár családból most először Bognár Irénre gondolok, - aki Sitkére került férjhez. Férje Lengyel nevű özvegy ember volt amikor Irént elvette feleségül, aki aztán mostoha gyermekeit olyan példamutató szeretettel nevelte fel, hogy arról mintát vehetnek az egész országban. Irén nevelte fel azt a mostoha fiút is, aki most Győrben a Bercsényi Gimnázium tudós tanára : dr. Lengyel Pál a neve . Hogy tudós, bizonyítja „Sághegyi őstelep” című könyve, amely nyomtatásban jelent meg. Ennek a könyvnek a bevezető szavai olyan szépek, hogy azt nem szabad elfelejtenünk soha ! Sem Kamondon, sem Sitkén, sem sehol, ahol melegszívű, jó emberek élnek.

Íme a szép sorok :

„Reád emlékezem sitkei, ősz hajú tanítóm Ludván János, aki a szülőföldet, a hazát az embert küzdve szeretni tanítottál, történelmének kutatására elindítottál. Te vittél el engemet – mint kis tanítványodat - először a Sághegyre és Te dicsérted nekem először a dolgos, a munkás, az alkotó embert.”

A Lengyel családdal úgy is rokonságba kerültünk, hogy a tudós tanárnak egy fivére Rigácsról nősült, Ferenczy nevű leányt vett el feleségül. Jó édesanyám is Ferenczy nevű rigácsi leány volt és ez a leány az ő egyik bátyjának a leszármazottja.

A Bognár család szintén régi család és példamutató falunkban. Ezt bizonyítja az is, hogy ez a derék család adott a termelősövetkezetünknek évek során át elnököt, aki alatt „Kinizsi Termelősövetkezetünk” jó munkát végzett minden tekintetben.

Bognár Józsefnek egyik derék fia Zala megyében van – mint általános iskolai tanár és végez ott példamutató nevelő munkát. Közlebbit nem tudok róla. Pedig örülnék , ha írna címemre Bognár Zoltán és ismertetné pályafutását. (Címem: Dr. Kamondy Zoltán 9400 Sopron, Köztársaság u. 7, 1. lépcső, félemelet.) Jó volna , ha írna rokonairól is – pl. Gézáról, Károlyról is és azokról a Bognár leszármazottokról, akik mint leányok vidékre kerültek férjhez. Ezek közül pl. emlékszem Bognár Vilmára, akivel együtt jártam elemi iskolába.

Kis falunkból került ki Kamondy Kálmán. Róla írta a Szabad Föld című újság 1970. aug.2.-i számában a következő felejthetetlen szépet :

Köszönet.

Huszonnégy éven át tanított tanyánkon Kamondy Kálmán. Két generációt is oktatott évről – évre a szépre és a jóra. Férjemnek és nekem is a tanítóm volt. Két kisfiamnak is évekig volt a nevelője, most, hogy 24 év után elmegy körülünk, ezúton szeretném megköszönni a családom, valamint az egész tanyai lakosság nevében szeretettel végzett munkáját és fáradságát.

Nemes Pálné
Dunatetőtlen, Hetényi tanyak.

Íme, falunk derék szülöttje messze került a mi vidékünkéről, de ami szépet és jót itt szívott magába, azt tovább plántálta tanítványai szívébe.

Kálmán testvérei : ha jól emlékszem nevükre : Ernő és Imre, leánytestvérük Vilma, akit Jakabb László vett feleségül.

Sajnos László aránylag fiatalon halt el. Kár volt korai halála, benne egy okos, melegszívű, derék embert vesztett el kedves családja és kis falunk.

László testvéröccse Kálmán is minden tekintetben példamutató ember falunkban.

Egyik nőtestvérük községünk postáját vezeti évek óta mindenki meglegedésére, de ebben bent foglaltatik feljebbvalóinak a teljes meglegedése is.

Másik nőtestvérüket falunkbeli Kamondy vette el, ha jól emlékezem és leányuk Kamondy Emma – ha nem tévedek a keresztnévében. Somlószóllós községben általános iskolában tanít és róla is csak dicséretet hallottam minden tekintetben. Örülnék , ha ő is írna néha és beszámolna ottani szép nevelői munkájáról.

Most apai nagyapámra emlékezem , kicsiny voltam még, amikor meghalt.. Ő 1833-ban született, felesége Márkus Zsófia volt. Házasságukból három gyermek ért el nagykorúságot és családalapítást:

- Kamondy Eszter , (született 1863)
- Kamondy József és
- Kamondy Sándor.

- Kamondy Esztert Fülöp József vette feleségül. (A szomszéd házba, amely most Lévay Sándor háza, vétel útján.)

Házasságukból született gyermek : Lidi, Lina, Eszter (született 1888) , Pál.

- Fülöp Lidi – férje Mórítz Mihály bobai lakos volt. Leszármazottaikról sajnos nem tudok. Egy leszármazottjuk állítólag Pápán él, vaskereskedés vezetője, - jó volna ha tudnánk róla.

*

A Mórítz család valamikor egy volt a Móroczi családdal, de a régi korban elírás folytán kétféleképpen írták a nevüket és most már mindenki úgy írja, ahogy az édesapjuk írta. A harmadik írás szerint Mórótz néven szerepel a mi vidékünkön ez a derék család, de akárhogy is írják nevüket , én mindegyikről csak jót mondhatok és írhatok.

Megjegyzem azt is , hogy írtam Pestre egy Kamondy István nevű embernek, hogy nem rokon-e ? Az illető készségesen válaszolt is. Azt írta, hogy az ő ősei Bobáról – a szomszéd községből származtak - , ahol tudtommal ma már nincsenek Kamondy nevezetűek. Ő azt írta,

hogy ő y-al írja a nevét, de van két felnőtt öccse, azok meg „i” betűvel írják, pedig édes testvérek. Én úgy jutottam az y-hoz, hogy osztályfőnököm kezébe egy olyan régi írás került, ahol y-al írták a nevemet és osztályfőnököm azt mondta, hogy ezentúl én is így írom. Két öcsém osztályfőnöke nem talált ilyen régi írást, tehát azok ma is i-vel írják nevüket.

*

- Fülöp Józsefék következő leánya : Fülöp Lina volt. Őt már jól ismertem. Vönöckre került férjhez. Férje Kiss Sándor volt. Gyermeük szintén Kiss Sándor ma is Vönöckön él, nő, a múlt évek egyikén felesége Sopronban járván, fel is keresett bennünket, mint jó rokon

-Fülöpék harmadik leánya Fülöp Eszter, akinek férje Szily Antal – szintén kamondi lakos. Ők azonban később Tilajba – Bérbaltavár mellé költöztek.

Gyermekeik :

- Szily Ernő – Budapesten él, nő. Tudásával mint gimnáziumot végzett ember kimagasló eredményt ért el : író, szótárszerkesztő a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából. A legújabb Magyar Irodalmi Lexikonban is szerepel a neve. Verses kötete is jelent meg, amelyben részben saját költeményei vannak, másrészt francia – és német nagy költőknek a versei saját fordításában. Íme, kis falunk méltán lehet büszke az ilyen tudós fiára!

-Ifj. Szily Antal tudtommal Nagytilajon derék termelőszövetkezeti tag.

- Szily Olga – férjezett Komjáthy Gyuláné. Komjáthy Gyula falunkban volt érdemes tanító, aki jó munkájáért elnyerte az igazgató-tanító címet is. Sajnos fiatalon meghalt ez a jó tanító, hátra hagyván özvegyét és Zoltán nevű fiát, aki akkor még csak diák volt Sopronban a Liceumban.. De milyen diák ? Megvolt benne az erős akarat, a megbízhatóság és katonatiszt lett belőle. Milyen katonatiszt lett Komjáthy Zoltánból? Tüzértiszt és ma őrnagy. A múlt nyáron (1972) megbízást kapott moszkvai útra, hogy tanulmányozza a polgári védelem legújabb eredményeit. 10 hónapot töltött a Szovjetunióban. Szép lapot küldött nekünk is Sopronba. Jelenleg Sárváron van állásban – mint polgári védelmi vezető. Özvegy édesanyja velük él és tudtommal két fiuk van, Zsolt és Attila, akik bizonyára méltók lesznek derék édesapjukhoz.

- Szily Lenke – férjezett Horváth Vincéné – Nagymegyeren, – Szlovákiában él. Hat gyermekük van, négy leány és két fiú. Sajnos közelebbit nem tudok róluk.

-Szily Béla Zalaistvádon él – mint szorgalmas termelőszövetkezeti brigádvezető. Nős, két leányuk és egy fiuk van.

- Fülöp Józsefék negyedik gyermeke Pál, fia Fülöp Dezső, általános iskolaigazgató Gersekaráton – Vas megyében. Hogy éppen őt nevezték ki igazgatónak, azt bizonyítja, minden tekintetben érdemes ember.

Pár évvel ezelőtt tanulmányi kirándulásra vezette tanítványait Sopronba, levélben jó előre írtak a Soproni Idegenforgalmi Kirendeltségnek és kérték, hogy engem rendeljen ki a hivatal idegenvezetőnek. Persze én örömmel fogadtam őket és akkor sokat beszélgettünk. Azt is mondta, hogy külön esti tanfolyamot is szervezett a TSZ (termelőszövetkezet) tagok részére, hogy tudásukat növelhessék. „Akkor csak vasárnap vagy szabad” – kérdeztem tőle. „Nem, vasárnapom sem szabad, mert akkor meg teherautóra ülök az esti tagozat hallgatóival és elmegyünk a környékre TSZ-ket látogatunk meg, hogy lássuk azok működését és így a gyakorlatból is tanuljunk. Lássuk, hogy miben vannak ők előbbre, vagy miben vannak

lemaradva a mi TSz-ünhöz képest. És mit szól mindehhez a kedves feleséged? Mire megszólal a kedves feleség – aki elkísérte a diák- csoportot és jó férjét, úgyis mint jó feleség és úgyis mint szintén tanító és így szólt – én meg egy olyan vidéki tanfolyamon fogok részt venni, ahol azt tanulom meg, hogy milyen szindarabokat érdemes megismerni és azokat előadni, mert azokból tanulni is lehet, meg téli estéken jó szórakozás is !
Íme , milyen szép az összefogás!

Kamondy Józsefék gyermekei :

- Dr. Kamondy Zoltán, (szül.: 1899.március 09.)
- Kamondy Irma,
- Kamondy Ernő .

- Dr. Kamondy Zoltán – nyugalmazott gimnáziumi tanár,- e sorok írója . 36 évig voltam tanár Sopronban . 27 évig a mostani Berzsényi Gimnáziumban és 9 évig a Széchenyi Gimnáziumban. Ez utóbbiban igazgató helyettesi beosztásom volt.

Sajnos későn nősültem – ezt a hibámat nem is tagadom. Feleségem Balogh Jolán, Bük községből való leány, akivel ma is csendben élünk több-kevesebb egészséggel. Feleségemet is felkérte a Nőegylet diakóniai munkára – amit ő már évek óta végez : betegeket, egyedül élőket látogat és igyekszik ezek életébe egy kis napsugarat vinni. Természetesen minden fizetség nélkül cselekszik ezeket a soproni jó asszonyok, akik időnként össze is gyűlnek hol az egyik, hol a másik lakásában és beszámolnak arról, hogy hol voltak, mit tapasztaltak. Megbeszélik, hogy legközelebb kit kell meglátogatni. Szép dolog ez az összefogás! Gyermekünk sajnos nincs a késői házasság miatt.

-Húgom Kamondy Irma, - férjzett Egyed Gézáné, Nemesahanyban. Már özvegy, két gyermekük van :

- Irma Pesten van állásban egy papíruzemben, nem ment férjhez. De jólelkű és jó rokontartó. Nekem is szokott írni nagy ünnepek alkalmával.
- Géza nős. Felesége Káldy Juliska – Boba községből való. Két fiú gyermekük Zolika és Lacika. Zolika már általános iskolás. Mikor meghallottam , hogy Géza bobai lányt akar feleségül venni, egy bobai embertől érdeklődtem, milyen család az a Káldy család? Azt felelte, szegény család, de becsületes. Ez megnyugtató. A becsület a legdrágább kincs.

De valamiben gazdag ez a Káldy család ! Gyermekekben ! Kilenc gyermeket neveltek fel. Le a kalapot az ilyen család előtt. Fel is jegyeztem nevüket :

1. Káldi László – Bobán lakik,
2. Káldi János Ajka,
3. Káldi József Nemeskocs,
4. Káldi Gyula Boba,
5. Káldi Rózsi, - Szabó Jánosné Boba,
6. Káldi Etelka – Ábrahám Gyuláné Boba,
7. Káldi Irma – Burján Dezsőné Nagypirit,
8. Káldi Juliska – Egyed Gézáné Nemesahany,
9. Káldi Kati – Zsupán Zoltánné Ajka.

Íme, ennyi gyermeket neveltek fel Káldiék. Az édesapa már nem él, de özvegye láthatja, hogyan élnek gyermekei munkában és megbecsülésben.

- Kamondy Józsefeknek volt egy harmadik gyermekük is : Kamondy Ernő !
 Ő is jó tanuló volt az iskolában. Polgár Mihály jó tanítónk többször is mondta, hogy őt is érdemes volna felsőbb iskolába adni. De jó édesapám szerint neki azért kell otthon maradni, hogy örökölje az apai házat, kis gazdaságot és legyen olyan szántó-vető ember mint családunknak volt minden őse.

Jól is indult Ernő öcsém : szorgalmasan dolgozott a mezőn, a ház körül, esténként pedig olvasgatott. Még Madách Az ember tragédiája – című művét is olvasta, sőt jó édesanyám is olvasta. De édesanyám egy hazalátogatásom alkalmával panaszkodott : hogy milyen híres költő az a Madách, de én nem sokat értettem belőle. Erre én egyszerű szavakkal elmondtam a nagy mű lényegét, kiemelve a nő szerepét az ember életében – most értem meg – édes fiam, hogy milyen nagy igazságot tartalmaz ez a világhírű munka.

De hiába voltak a jó könyvek öcsém életében. A jó mag nem esett jó földbe. Öcsém egy nagy hibába esett , rákapott az italra. Lassanként többet volt a kocsmában, mint otthon. Nem nősült meg, pedig talán egy jó feleségnek sikerült volna jó útra téríteni.

Szegény öcsém halálát is a borital okozta . Egy őszi napon (1956) Jánosházán volt. Hazafelé jövén, betért Kemenespálán a kocsmába. Későn – sötétben indult hazafelé. Útja a Marcal egyik bürűjén vezetett át. A sötétben a telt vizű folyóba esett és abban lelte halálát. Holtestét keresték, kutatták, de nem találták meg. Csak a következő tavasszal vetette fel a Marcal a piriti határban.

Ott is temették el szegényt a piriti temetőben. Hálával gondolok az emberséges piritiekre, akik kérésemre készséggel adtak helyet temetőjükben szegény öcsémnek. Halála elrettentő példája annak, miként juthat egy tehetséges, melegszívű ember élete ilyen szomorú sorsra, ha nem nősül meg valaki és nem tud uralkodni ital szenvedélyén.

X

Most egy olyan családról emlékezem meg, amely család nyolc, azaz nyolc gyermeket nevelt . Kamondy Károlynak hívták, felesége pedig Márkus Lídia volt.
 Gyermekük a következők :

1. Lídia, Noszlopra ment férjhez, Papp Károlyhoz. Gyermekük : egy leány – neve nem jut eszembe – Pestre került férjhez, tanítónő lett.

A második leány nevét nem felejtettem el : Jolánnak hívták. Nagypiriten él. Férje Szalai Dezső. Gyermekük : Dezső és Gyula.

A harmadik. Károly, Noszlopon él. Felesége Molnár Krisztina. Fiuk Géza.

.Negyedik gyermekük Krisztina – Noszlop – férje Parragh Jenő. Gyermekük : Zsuzsa, Jenő.

Lídia, első férje halála után, férjhez ment Kiss Gáborhoz. A második házasságból született Emília, férje Felső József – Őt családjuk van !

Ugyancsak a második házasságból született Ferenc – két fiuk van : Ferenc és Gábor.

2. Kamondy Károlyék második gyermekét Dezsőnek hívták, aki Kamondon 1949-ben halt meg.

Első felesége Szuh Katalin volt. Leányuk Emma, Kiss Károlyhoz ment feleségül :

- Gyermekük Dr. Kiss Zoltán , Pápán főügyész .
- Ibolya , Szuh Dezsőné, leányuk Dr. Szuh Katalin , férje Seregélyesi János, 8000 Székesfehérvár, Kun Béla utca 4.sz.

Örömmel értesítettek nemrég, hogy megszületett fiacskájuk
Bálintka.

- Kamondy Olga Adorjánháza. Férje Varga Béla. Gyermeük : László, TSz elnök.

Kamondy Dezső első felesége halála után másodszor nősült. Felesége Baráth Leopoldina, aki férje halála után Pesten él Jolán nevű leányával.

E második házasságból származott Kamondy László, aki Veszprémben volt a Fűszért Vállalat vezetője. Sajnos a múlt évben értesültem korai haláláról.

3. Kamondy Károlyék harmadik gyermeke Rozália, Karakószörcsőkre került férjhez, Szabó Ernőhöz. De már meghaltak. Gyermeük Béla és Irén, aki Szentmártonban él és két leánya van.

4. Kamondy Károlyék negyedik gyermeke szintén Károly, aki sajnos elesett az első világháborúban. Felesége Fábíán Leopoldina. Gyermeük Károly, unokájuk is Károly és Dezső, - ha jól tudom Kamondon élnek.

5. Kamondy Károlyék ötödik gyermeke Imre volt. Sajnos – ő is az első világháborúban esett el. Sohasem felejttem el azt a jelenetet, amikor a nyári szünidőben Ernő öcsémmel marhákat őriztünk és kocsikon mentek mozgósításkor az állomásra a falumbeliek, Imre odakiáltott hozzám Isten veled, Zoltán. Sajnos, nem gondoltam, hogy utoljára látom ezt a kedves, jó Imrét.

6. Hatodik gyermek Laura volt, vagy amint mi hívtuk Lóri. Adorjánházára került férjhez Ferenczy Dezsőhöz. Két gyermeük volt, Dezső és Lajos, sajnos mindketten meghaltak.

7. Hetedik gyermek Géza, Noszlopon él. Felesége Fábíán Leopoldina – Károly bátyjának az özvegye. Gyermeük Ida, akinek a férje Németh Imre. Karakószörcsőkön élnek. Fiuk is Imre.

8. Nyolcadik gyermek Zsófia, Vasegerszegen él, férje Hollósi József. Gyermekeik. Kálmán, József és Emma, aki Pápára ment férjhez

Íme eddig tartott ennek a szép családnak csak a felsorolása is. De nem szabad elfelejteni ezt a falunkbeli szép családot, mert példát mutatnak a mai nemzedékeknek is életükkel, nemes szívükkel, jóságukkal.

Most visszatérek Kamondy János és Márkus Zsófia családjára.

A harmadik gyermek – Eszter és József után - Kamondy Sándor volt. Felesége Döbrönte Lidia, Kemenesmagasiból. Két gyermeük volt, Lajos az idősebbik Kocsba nősült, már nincs az élők között. Gyula szülőfalunkban él, az ősi családi házban.

Két derék fiuk van, Gyula és Elemér. Gyula szülőfalunkban él. Három gyermeük van, még kisgyermekek, de kedvességükkel méltán illeti meg őket a „derék” jelző, ami a jó szülőket és nagyszülőket méltán már régen megillette.

Elemér Pápán járt gimnáziumba, aztán pedig a kertészeti iskolában tanult. Egy alkalommal egy pápai diákcsoportot kalauzoltam (Sopronban) abból az iskolából, ahol Elemér is diákoskodott. A vezető tanár kollégától érdeklődtem, hogy emlékszik-e volt tanítványára Kamondy Elemérre? Mennyire örültem, amikor csak jót mondott róla: szorgalmas, törekvő és minden tekintetben megbízható kedves diákunk volt, mondotta. Mikor Fertődön járt, ott meg egy jó barátom volt tanár, mikor ő vele is találkoztam, tőle is érdeklődtem Elemér iránt, de ő is csak jót mondott róla.

+

Fiatal koromban gyakran jártam haza szülőfalumba. A bobai állomáson szoktam leszállni és gyalog mentem hazafelé. Mikor a Malom – útra értem, visszaemlékeztem arra, hogy gyermekkoromban e mellett őriztem marhákat. Azután a Malom út végén már új házak voltak. Ott laktak Bódis Lajosék, akiknek egy kedves leányára emlékszem, aki érettségizett. Nem tudom, hogy hol van most ez a kedves leány? Aztán Burján Mihályékra emlékezem, Mecséri leány volt a felesége. Bizonyára élnek még. Családjukról nem hallottam azóta. A Mecséri család jó nevű család volt falunkban, de fiágon tudtommal nem szerepeltek falunkban. Én az elemi iskolában egy Mecséri leánnyal jártam. Ott laktak a major felé, abban a házban később Kiss Istvánék laktak. Sajnos, ezekről a Kissékről sem tudok, hogy élnek-e ott?

Az a Mecséri lány Lina volt. Ha jól emlékszem Barlahidára került férjhez. Azért emlékszem rá mert szép hangja volt és jó tanítóm Polgár Mihály Linát szokta felszólítani néha, hogy tőle halljuk meg hogyan kell szépen énekelni.

Burjánék mellett laktak Topár Jánosék. Náluk sok gyermek volt, lányok és fiúk. De mind szorgalmasak, jó dolgosak voltak. Jó volna ha valaki leírná, hogy hányan élnek kis falunkban abból a derék, jó családból és a lányok hova kerültek, mert bizonyára most is kitűnnek szorgalmukkal.

Azután mellettük laktak Móroczék. Róluk is meg kell írni, hogy kik élnek és hol abból a jó családból.

A faluba beérve jobbról az első ház valamikor Péterné háza volt, akinek első férje Antal nevezetű volt. Ebből a házból született Antal Ilka – aki valahova vidékre került férjhez. A következő Antal Lina – súlyos lábbajban szenvedett szegény, nehezen tudott járni.

A harmadik Antal Kálmán – szorgalmas, csendes természetű ember volt, sajnos az első világháborúban halt meg a harctéren.

A második házasságból született Péter Rozália – szép, ügyes lány volt – vidékre került férjhez. Ilkának és Rozáliának maradtak-e gyermekeik – nem tudom, de akárhol élnek, ne felejtsek el azt a kis falut, ahol valamikor szüleik bölcsőjüket ringatták.

Most ez a ház Horváth Jenőék tulajdona. Horváth Jenő címe külön is fel van jegyezve naptáramban. Miért? Azért mert Horváth Jenő kis gyülekezetünk fáradhatatlan, lelkes gondnoka már sok éven át. Mikor utoljára Kamondon jártam, akkor mondta valaki – mikor kicsiny de szép, új templomunkról volt szó – , hogy sohasem lett volna nekünk új templomunk, ha Horváth Jenő nem járt volna illetékes szerveknél utána, hogy engedélyt kapjunk az építésre. Hányszor kellett neki ez ügyben hidegben – melegben utazni, míg célt ért.

Horváth Jenő érdemét tehát nem szabad elfeledni soha !

Aki megírja majd halálom után Kamond történetét, Horváth Jenő érdemét méltóképpen örökítse meg ! Ebben a templomban a szeretetre tanítják a híveket, arra a szeretetre, amely egyformán árad nemcsak az evangélikusokra, hanem katolikusokra és minden más vallású emberre is.

Ezt a szeretet örömmel tapasztaltam szülőfalumban: hogyan tekintik egymást testvérek a különböző hiten levők.

Drága kincs ez a szeretet !

Természetesen meg kell írni krónikám folytatójának Horváth Jenő családját is, gyermekeit is, hogy hol vannak és legyenek olyan melegszívű emberek, mint jó szüleik, akik felnevelték őket !

Következő házban Mórocz Pálék laknak. Ida nevű leányuk Irma húgomnak volt kedves, jó barátneje. Azért róla is írjon a krónikairó – mert megérdemli ő is, hogy emléke fennmaradjon a derék utódok szívében, míg csak jó emberek élnek kis falunkban.

A következő ház Káldos Károlyék háza volt. Káldoséknak sok gyermekük volt, az egyik szorgalmasabb mint a másik. Én a következőkre emlékszem . Böske, Pál, Lajos, Eszter, Lujza, Károly.

Nem tudom volt-e még testvér? Ha volt kérem Károly után odaírni. A legtöbb gyermek vidékre került, hova? Ezt is írja meg a krónika író – akinek a nevét is őrizze meg kis falunk, aki nem sajnálja téli estéit krónika írásra fordítani, mert majd az ő neve is fent fog maradni Kamondon. Persze írja meg azt is, hogy ebből a derék családból kik élnek Kamondon? A Káldos névnek nem szabad feledésbe merülni soha !

Utánuk következett Bakó Sándorék háza. Három derék gyermekükre emlékszem, - ha nem tévedek - , Lajos vidékre került, Sándor és Ferenc a faluban maradtak. A krónika író írjon róluk – mert megérdemlik, hogy a derék Bakó család neve fennmaradjon.

Balról volt egy ház , amely az azóta kihalt Krug család háza volt. Kik laknak most abban a házban?

Azután következik Rostaék háza. Utoljára Rosta Sándor lakott benne. Tudtommal meghalt szegény Sándor. Testvére Lajos, Borgátára került. Az iskolában egy osztályban jártunk Lajossal, marhakat is együtt őriztünk. Kedves Lajos barátomról ne feledkezzék meg a krónikás, sem a családjáról. Lajos bátyja Pista, okos , szorgalmas legény volt, sajnos elesett az első világháborúban. Egy melegszívű, jó embert vesztett el benne kis falunk és drága magyar hazánk.

A testvérek közül Dénes volt a legidősebb. Rosta Dénes felesége Kamondy nevezetű falunkbeli leány volt. Csak arra emlékszem, hogy egy kedves, helyes leányuk volt. Hova került ez a kedves, jó leány férjhez? Nem szabad ezt elfejteni a krónika írónak. Azon a tájon volt Kamondy Imrékék háza is. Kik élnek abból a kedves , jó családból? Ezt sem szabad elfelejteni.

A következő ház Fodoréké. Valamikor Fodor Gáborék laktak ott. Gyermekeik közül a legidősebb Károly, Amerikába ment ki. Ott is halt meg szegény. Öccse Kálmán megnősült ott a falunkban. Családjáról nem tudok. Szegény Kálmán aránylag fiatalon halt meg. Emlékét nem szabad elfelejteni senkinek, melegszívű ember volt.

Az apai házban Dénes maradt, aki Gércéről hozott felséget. El is találta Dénes. Mikor , egyszer érdeklődtem Dénes felől, örömmel mondták, hogy Dénes nagyon jól nősült, mert felesége okos szorgalmas, jó asszony. Hány gyermekük maradt, élnek bizonyára a jó szülők is?

Fodorék mellett Barabás Lajosék laktak. Egy derék fiuk - szintén Lajos – sajnos az első világháború áldozata lett. Felesége Pál Julcsa nevű kertai lány lett. Aranyszívű, jó asszony volt. Ez az aranyszívű, jó asszony hányszor meglátogatta jó édesanyámat mikor beteg volt,

segítette mindenben. De nem csak jó édesanyámat segítette, hanem ott volt másoknál is, akik segítségre szorultak. Emlékét nem szabad elfelejteni. Gyermekük Gyula lakik most az ősi Barabás házban. Gyuláról is csak jót hallottam mindenkitől. A krónika író írja meg, Gyula családjában hány gyermek van, akikben folytatódik a Barabás család aranyshíve. Barabás Lajosnak több lánytestvére is volt. Ezek közül én háromra emlékszem : Eszter, Lina, Mária. Talán volt negyedik is, de arra nem emlékszem. Akiket én ismertem mind ügyes, talpra esett leányok voltak. Jó édesanyám nem győzte dicsérni ezeket a derék leányokat. Hova kerültek férjhez és mennyi családjuk van , ezt kutassa ki a krónika-író utódom, mert megérdemli a melegsívű Barabás család, hogy emlékük fennmaradjon örökre.

Barabásék mellett Móroczt Béláék laknak. Ibolya leányukról már írtam, hogy Pápara került férjhez Egy fiuk agronómus, egy pedig TSZ tag falunkban. Írjon róluk a krónikás, mert a Móroczt család bármely tagja bárhova kerül is csak dicsőséget szerez kis falunknak mindenhol!

Utána Kamondy Gyuláék következnek. Róluk már a bevezetőben írtam. Egészítse ki ezt a krónika író – én nem akarom dicsérni őket nagyon, mert hátha azt mondaná valaki, hogy mivel rokonok azért dicsérem őket. Nem, megérdemlik őket a dicséretet nem rokontól is.

Gyuláék mellett Jakabbék laknak. Gyermekkoromban ismertem meg Jakabb Lajost és fiát Károlyt, aki sajnos korán halt meg. Édesanyja Kamondy nevezetű volt. Okos, jószívű emberek voltak. Mikor utoljára Kamondon voltam, autójukkal várt a fiuk a bobai állomáson. A krónika író írjon ám erről a melegsívű, jó családról, akik egyúttal jó szüleim életében jó szomszédaink is voltak. Jakabb Lajos bácsiék át szoktak jönni téli esteken beszélgetni és én mint gyermek hallgattam beszélgetésüket. Sohasem tudom ezt elfelejteni. Legyen áldott emlékük utódom krónikájában is.

Asbóth Sámuelék következnek most írásomban. Sok gyermekük volt, Samu, Gyula, Lajos, Károly, Sándor.

Nem tudom volt-e még , arra nem emlékszem, de arra igen, hogy volt egy kis helyes leánykájuk is, akiről azt hallottam, hogy vidékre került férjhez. Hogy hova és vannak-e leszármazottai, mert a falubeliokról tudom, hogy derék gyermekeik vannak. A krónika író utódom írja meg, hány utódja él ennek a derék családnak kis falunkban, vagy esetleg máshol. Példamutató, népes család volt az Asbóth-család nemcsak kis falunk, hanem édes magyar hazánk javára és büszkeségére is. Ezért írjon krónikairó utódom erről a nagy családról méltóképen.

Kamondy Kálmánék következnek most. Fiuk Kamondy Béla követte őket. Rokonságban vannak a Jakabb családdal, a Móroczt családdal. Írjon róluk krónika író utódom, mert megérdemlik. Kamondy Emma most is Somlósztől tanít ? Örülnék ha egyszer ő is írna az „őreg Zoltán bácsinak”. Legalább hírt kapnánk itt Sopronban ami szép szülőfalunkról és a gyönyörű Somló-vidékéről.

Jakabb Ernőék következnek. Az édesapa nyugdíjas TSZ tag. Fialat korában egyike volt kis falunk vezető embereinek – bírótisztet is viselt. Fia szintén Ernő – szorgalmas TSZ tag, meleg szívű jó ember, aki minden évben közben – közben megajándékoz egy-egy részletes levéllel, aminek igen örülök, mert hírt hallok kis falumról.

Ezért őt kérte fel kis gyülekezetünk, hogy amikor utoljára nálunk járt D.Dr. Ottlik püspök úr, ő üdvözlje a püspök urat a gyülekezet nevében. El is mondta az üdvözlő beszédet olyan szépen, értelmesen, szívből jövően, hogy még egy egyetemet végzett embernek is dicséretére vált volna.

Leánytestvérei férjnél vannak , Emma Veszprémben. Két gyermekük van : Csilla és Csaba.

Ida Köröshegyen van férjnél, ott is két helyes gyermek van – mindkettő fiú. Tehát virágzik a családfa.

Kamondon él a család Lina nénije is, meghatározható, hogy milyen megbecsüléssel és szeretettel veszik körül, pedig Lina néni már a 80-as éveiben van tudtommal. Pálfán is vannak Ernőéknek kedves rokonaik, sőt egy Jakabb lányról is hallottam, aki Kővágóórsre került férjhez. Vajon élnek-e ott Jakabb leszármazottak? Jó volna, ha erről is írna a krónika író utódom. Mert ilyen családról számon kell tartani minden tagot !

Jakabb Erőék mellett volt egy ház a tűzoltó szertárral szemben. Meg van-e ez a ház? Ha megvan, kik laknak benne?

Azután Kamondy Zsigmond háza következik. Felesége Somogyi Ilka. Tehát a Somogyi család is belekerült a Kamondy rokonságba. Gyermekük Paula és Géza. Paula vidékre ment férjhez, Géza családjával a volt szülői házban lakik.

A Somogyi család is egyike volt falunk egyik legérdemesebb családjának. Gyermekük az említett Ilka után Lajos, aztán Sándor, akiket jól ismertem, meg van egy Ida nevű leányuk is? Mindezekről írjon krónikás utódom, mert ez a derék, jó család is megérdemli.

Kamondy Zsigmond után ki is következik a házsorban? Jól emlékszem-e, hogy Vidáék következnek, akiknek két gyermekük: Roza és Imre. Rozával együtt jártam iskolába. Jó tanuló volt! Falunkba ment férjhez, ha emlékeztetem nem csak Asbóth Gyulához. Gyermekükéről írjon krónikás utódom, mert a Vida vének sem szabad feledésbe merülni soha.

Azután Móroc Zsigmondék is abban az utcában laktak, ebből származott Móroc Lajos, sajnos nem tudok a családról annyit, amennyit szeretnék. Pótolja ezt krónikás utódom, hogy semmi adat el ne vesszen erről a már említett derék családról.

Kamondy Samuék következnek ez után! Ez a derék ember sajnos elesett az első világháborúban. A családnak a fenntartója most Kamondy Jenő – Ajkán élő mérnök. Tőle kérjen adatokat krónikás utódom, hogy el ne felejtkezzünk erről a derék családról. Örülnek, ha Kamondy Jenő nekem is írna levelet és beszámolna családjáról. Egyszer volt Sopronban is, felkeresett, minek igen megörültem.

Horváth Gyula következik. Él-e még ez a jó ember – nem tudom, hiszen 90 év körül járhat már. Vele kapcsolatban egy tanulságos esetet örökíték meg a következő sorokban. Boldogult sógorom, Egyed Géza beszélte el ezt, aki Irma húgomat vette el feleségül és vitte Nemesahyba. Az esküvő után pár hónap múlva Géza sógorom haza látogatott Kamondra. A kertai állomáson szállt le a vonatról és indult Kamond felé a közelítő gyalogúton – az urasági erdőn keresztül. Sötét volt és egy ember már előtte ment az erdőben, egy dobásnyira, - mesélte ezt nekünk később. Kissé féltem is, sötétben, ismeretlen emberrel találkozni egy sűrű erdőben – nem éppen ajánlatos. Az ember látván, hogy valaki jön utána, megállt és megvárt. Én jó estét kívánva köszöntem neki, azt kérdezte, hogy hova igyekszem. Kamondra – feletem, Kamondra – kihez? Kamondy Józsefékhez, mert én vettem le Irma lányukat. Akkor álljon meg és igyék ebből a boros demizsonból, amit bátyámtól hozok. És akkor elmondta, hogy őt meg Horváth Gyulának hívják. Katolikus ember vagyok, a maga apósa meg evangélikus. De testvéri összefogásban élünk evangélikus falumbeliekkel, mindenben támogatjuk, segítjük egymást és ebben a maga apósa jár elől jó példával. Együtt mentek aztán jóízű beszélgetéssel, mígnem a faluba be nem értek. Íme, azért írom le ezt a kis esetet, hogy a mai nemzedék is kövesse e nemes példát: a testvéri összefogást.

Most következik Fodor Kálmán családja. Róluk nem tudok írni, de krónikás utódom pótolja ezt, mert a Fodor családot nem szabad elfeledni soha!

Kamondy Gábor következik most – nem hallottam róla már régen. Él-e ez a derék ember még? Hiszen túl van ő is már a 80. életévén. Krónikás utódom ne feledkezzék meg róla.

Mórocz László következne ez után, de szomorúan hallottam, hogy 55 éves korában elhunyt. Egy gyermekük maradt, a Laci gyermek, aki Ajkára jár ipari tanuló iskolába. Kívánom neki ismeretlenül is, hogy a derék Mórocz családok legyenek mindenben mintaképei.

Ezután a Mórocz család házai következnek : én csak azokat említem, akik 60-70 évvel ezelőtt laktak ott. Mórocz Kálmánék, Mórocz Gyuláék és Mórocz Mihályék. Ezeknek a leszármazottairól írni talán a legilletékesebb volna Mórocz Jenő, aki itt járt gimnáziumban Sopronban és minden tekintetben derék tanuló volt!

Külön megemlékezem Mórocz László bátyjáról, Mórocz Ernőről, aki velem egyidős volt, együtt jártunk iskolába, kitűnő tanuló volt, vendéglátó-ipari tanuló és ha jól emlékszem, Szombathelyen volt jó állásban, amikor besorozták katonának és az első világháborúban esett el. Jó Ernő barátom, de mondhatom így is Ernő testvérem – mert az voltál meleg szíveddel – emlékedet őrzöm kegyelettel, míg nem következlek én is nemsokára, hiszen 77. életévemet taposom.

A Marcal felé eső részen nem emlékszem már mindegyik házra és lakóira. Csak Kamondy Zsigmondékra emlékszem. Két gyermekük : Sándor és Lina, aki elkerült a faluból férjhez – hogy hova – arra nem emlékszem. Sajnálom ezt, mert Irma húgomnak volt kedves, jó barátnője.

Sándorral beszélgettem legutolsó látogatásomkor. Két leányuk van. Jolán él családjával a szülői házban. Krónikáiról jó utódom ne felejtse ki ezt a derék jó embert és családját írásodból, mert okos ember, jó ember. Az ilyen emberről nem szabad elfeledkezni soha !

Szily Lajos háza is azon a részen volt. Él-e még Lajos bácsi, hiszen nagyon öreg volna már. Sággyékkal volt rokonságban, talán ők tudnának róla többet. Leánya Krisztina, Sággy Gyulához ment feleségül.

Lajos bácsinak egy öccse Szily Samu, aki Padragon volt jegyző. Neki volt egy fia, Miklós, aki Szentgotthárdon él, derék jó gyermekorvos. Íme – Kamondról szakadt el ez a derék orvos a Rába folyó menti Szentgotthárdra.

Antalról, a másik Szily testvérről már szoltam.

De volt a Szily családban két leány is : Irma és Gizella.

Irma Dukába került férjhez, László Dezső lett a férje. Ebből a családból származott Dr. László Dezső – aki Mihályiban volt főagronómus 1966-ban. Ezt onnan tudom, mert a Kisalföld című újságban jelent meg egy szép cikk Dr. László Dezsőről – mint példamutató, kiváló agronómusról. Íme, megint kis falunkra hozott ez dicsőséget.

Gizella, ha jól tudom, Izsákfára került férjhez. Egy fiuk Görög Elemér a Soproni Evangélikus Liceumban érettségizett 45 évvel ezelőtt. Elemér katonatiszt lett, Ludovikát végzett és a 2. világháborúban századosként harcolt, majd hősi halált halt. Neve a Liceum világháborús hősei márványtáblájába van vésve. Egy hős, aki szintén kis falunkból származik.

A Szily család ősi házát Kamondy Gábor vásárolta meg és lakik benne.

Szedenicsek következnek. Szedenic István, ha jól emlékszem nevére, ő most a család fenntartója. Két leánytestvére emlékszem, Lina volt az idősebb – ha jó az emlékezetem – a másik Mariska.

Élnek-e, hol élnek, erre is adja meg a választ krónikájában az utódom, mert a Szedenics család nevét sem szabad elfelejteni soha.

A Marcal vidéki utcában sajnos nem emlékezem több családra. Szily Pál lakott ott többek között, aki az első világháború áldozata lett, - sajnos. Aztán jött a második világháború, - az pedig derék fiát Szily Gyulát vitte el áldozatul. Nem szabad erről a sokat szenvedett családról megfeledkezni.

Gyula testvére Irma, a kissomlói Tompos Józsefhez ment feleségül Tatabányára. Két gyermekük született.

Lévay Sándorék következnek ezután. Ez a derék család is nagy áldozatot adott nemzetünknek. Két Lévay halt meg az első világháborúban : Lajos és Dénes. Az utóbbi még nőtlen volt, de Lajos nős, vidékre nősült, sajnos nem emlékszem, hogy hova. Két testvérük Sándor és Károly. Sándor Kamondon él köztiszteletben. Okos ember – jó ember. Két kedves, okos lányuk van Vilma és Emma. Nem szabad elfelejteni a Lévay család egyetlen tagjának a nevét sem, mert kis falunkban a Lévayak is példamutatóak voltak mindenben. Károly Kertára nősült. Sándoréktól kell érdeklődni róla.

Volt Lévayéknak egy Lina nevű lányuk is. Édesanyám szokta emlegetni, hogy milyen kedves, ügyes lány volt Lévay Lina. Meggyesre került férjhez, ha jól emlékszem. Sándoréktól kell megtudni, hogy családja él-e ott?

A szomszédban egyik felől Kamondy Dezsőék laktak. Három gyermekük volt Dezső, aki a második világháború áldozata lett. Jolán vidékre került férjhez, László tanult, elkerült a faluból. Nem tudom, hogy most ki lakik abban az ősi Kamondy házban.

A másik oldalon Németh Dezsőék laknak. Lányukat, Arankát Rosta Zoltán vette el feleségül.

Jó krónikásom írjon róluk, mert az én tudásom elakadt, pedig csak jót hallottam eddig róluk. Ezért kell emléküket megőrizni.

A major melletti házakban kik laknak most, - sajnos nem tudom. Bemegyek a faluba és ott az első, akiről megemlékezem a Fazekas család. Fazekas János bácsira még jól emlékszem. Sok gyermekük volt, fiuk és leányok. De ezek mind olyan kedves, derék gyermekek voltak, hogy érdemes volt őket felnevelni. A családból én Fazekas Ferencre emlékszem legjobban. Termelőszövetkezetünknek példamutató brigádvezetője volt, mikor legutolsó otthonlétemkor találkoztam vele. Egy leánya éppen akkor járt a híres sümegi gimnáziumba. Hova került ez az okos leány? Milyen szép volna ha ő írná meg a Fazekas család történetét, akinek tagjai mind hozzájárultak kis falunk felemelkedéséhez, vagy ha más faluba kerültek, ott is hozzájárultak a felemelkedéshez.

A Szakács családról is csak jót mondhatok. Én még ismertem ennek a derék családnak két meghalt tagját : Szakács Sámuel és Szakács Jánost. Ebből a családból származik Szakács Ferenc, aki Öcsön agronómus. Nem ismerem ezt a derék fiatalembert, de talán őt kellene felkérni, hogy ismertesse ennek a családnak a történetét. Én ismerem Szakács Istvánt, Jánosnak a fiát Kamondon. Sámuelének a gyermekei közül is többet ismertem, fiukat is, leányokat is, de nem tudom, hogy hova kerültek. Nem szabad elfelejteni a Szakács családot soha, bárhol vannak is. Én csak Dénesre emlékszem, aki tudtommal Cellbe került. Él-e, meghalt-e, nem tudom, de azt igen, hogy melegszívű ember volt. De a többi Szakács is ilyen volt. Ezért őrizzük meg emléküket.

Rosta Lászlóék következnek most. Rosta László Amerikát megjárta ember. Sokat látott és tapasztalt. Gyermekei Irma és Jenő. Irma vidékre került férjhez, Jenő vasúti tiszt lett.

Rosta László családjáról sem szabad elfeledkezni soha. Jó krónikás utódom emeljen nekik méltó megemlékezést.

Mórocz Istvánék laktak a következő házban gyermekkoromban. Nekik is sok gyermekük volt : Gábor, Károly, Imre, Samu, Antal. Leány is volt, egy-e, kettő-e nem tudom? Egy biztos , hogy volt, mert Nemeskocsba ment férjhez egy Baráth nevű jóra való szántó-vető derék emberhez.

Hány gyermekük lett Baráthéknak nem tudom? De azt igen, hogy egy fiuk igen jó tanuló volt. Lelkész lett, Nemescsóba került, onnan ment nyugdíjba. Családjáról keveset tudok, de egyet biztosan : leánya is igen okos gyermek volt. Ebből az okos leányból főmérnök lett Pesten, ott ment férjhez egy orvoshoz és már két unoka is van náluk. Íme, - kis falunkból – ilyen család emelkedett ki!

Mórocz István gyermekei közül – Gábor – a harctéren halt meg, Károly maradt kis falunkban, Imre – asztalos ipart tanult és elkerült falunkból, nem tudok róla, sajnos. Samut felsőbb iskolába adták a jó szülők, - Polgár Mihály arany szívű jó tanítónk buzdítására. Samuból is derék tanító lett, Kissomlóra került tanítónak. A jó kissomlóiak bizonyára nem felejtették el jó tanítójukat. Samu családjáról sem tudok semmi adatot. Úgy tudom, hogy Bobán halt meg ez a kis falunkból származott derék tanító.

Mórocz Antal a cipész mesterséget tanulta ki, - ha jól emlékezem, de azt biztosan tudom, hogy Gércére került, mert oda valósi derék leányt vett el feleségül. Antalnak egy fiáról tudok biztosat. Mórocz Bélának hívják, aki jelenleg Budapesten igazgató a XI. kerületi Statisztikai Szakközépiskolában. Egy alkalommal Pesten járván fel is kerestem. Igen megörült látogatásomnak és örömmel emlegettük a közös ismerősöket.

Egy ismerős tanárral beszélgettem egy alkalommal, aki abban az iskolában tanított, ahol Béla volt az igazgató. Ő is csak szépet és jót mondott róla.

Most Sághyék következnek. Sághy Imre postamester volt kis falunkban, fia Gyula, leányuk Mariska, aki Dabronyba ment férjhez. Gyula Szily Lajos leányát , Krisztinát vette feleségül. Gyermekeik Gyula és Éva. Szeretném ha krónikáiró utódom írna róluk többet , mert a derék Sághy család megérdemli .

Kamondy család háza következik. Kamondy Károlyé , felesége Márkus Lídia. Az a család, ahol nyolc gyermeket neveltek fel, akikről már írtam részletesen. A krónikáiró egészítse ki azzal ,hogy most kik laknak az ősi házban.

Kamondy Mihályék egyik gyermeke következik, nem tudom az Imre-e, vagy az Ernő? A krónikás írja meg ezt pontosan.

Kamondy Kálmán derék tanítóról már írtam. Kamondy Vilmárról is, aki Jakabb László felesége volt. Gyermekeikről – sajnos nem tudok közelebbit.

Jakabb Kálmánék következnek. Kálmán is méltó tagja a szorgalmas, becsületes Jakabb családnak. Egy ideig kis gyülekezetünknek is fáradhatatlan, lelkes gondnoka volt, a gyülekezet osztatlan megelégedésére,

Most a Nagykamond felé vezető útvonal következne, ahol annyi új ház épült, mióta én elkerültem Kamondról. De én ezeket nem ismerem annyira ,hogy meg tudnám örökíteni őket ezen írásomban. Jó krónikáiró utódom írjon az ott lakó derék emberekről.

Írásommal a régi házak felé fordulok.

Bognárék laknak az első házban. Erről a régi, nagy családról is írtam már: Gázáról, Károlyról, Irénről. Most jut eszembe, hogy volt egy Samu nevű fiú is, de ez a derék fiú az első világháború áldozata lett. Nem szabad elfelejtenünk az ilyeneket, akik drága életüket fiatalon fejezték be a gonosz háború következtében.

Nem szabad elfelejtenünk egy Bognár leányt, aki Barcza nevű derék emberhez ment feleségül egy közeli faluba. Barczáék később Kamondra költöztek, mert a derék férjet hívták meg falunk vendéglősnek, kis falunk egyetlen kocsmájába. Meg is volt elégedve a faluban mindenki Barczáékkal, rend, tisztaság uralkodott a vendéglőben. De észrevették, hogy tehetség és becsületesség dolgában is példamutató Barcza barátunk, - ezért vezető szerepre is megválasztották. Mint vezető emberrel is meg voltak elégedve a falubeliek, mert a község érdekeit megvédelmezte minden tekintetben. Kérem krónikáiró utódomat, írjon erről a derék Barcza családról. Bognárék bizonyára részletes felvilágosítást tudnak adni erről a derék rokonukról, aki annyit tett kis falunk érdekében!

Fodor Gézáékról már beszéltem. Ez a család is mennyi áldozatot hozott. Három derék Fodor leszármazott lett a rettenetes háború áldozata : Fodor Lajos, Fodor Dezső és Fodor Samu. Tudtommal közülük Lajos már nős volt. Családjáról sajnos nem tudok, pedig nem szabad elfelejteni ennek a derék családnak egyetlen leszármazottját sem !

Fodor Gézáék mellett lakott egy Mórocz család is . Annak két családtagjára emlékszem : Mórocz Ilonkára és Mórocz Zoltánra. Úgy tudom, hogy Ilonka Bobára került férjhez, Zoltán pedig Pestre . Ne feledkezzen meg a krónikás ezekről sem, mert csak jót hallottam róluk is. Rokonságban voltak ők a Pongrácz családdal, amely család egykor falunk érdemes családja volt. Pongrácz Sámuel és Pongrácz Ernő voltak a családfők. Talán él még olyan idős ember, aki emlékezik e régi, jó emberekre. Vajon utódaik hol élnek? Ezt már aligha tudja valaki, kár volna elfeledni őket.

Bognár Józsefék következnek. Derék fiaik vannak , - egyikről már szoltam a derék tanítóról. Krónikás utódom írjon bővebben róluk, amiről én nem tudok, semmi sem menjen veszendőbe erről a jó családról.

Meg kell még emlékezni a család egy tagjáról, Bognár Géza volt az a derék ember. Sajnos az első rettenetes világháború áldozata lett ez a derék ember, akit én még személyesen is ismerhettem. Krónikáiróm írjon róla, ha többet is tud, erről a derék Bognár Gézáról. !

Most Somogyiék következnek. Derék gyermekeikről már szoltam. Nem hagytam-e ki valamelyiket véletlenül? Ők is hoztak sajnos, drága áldozatot. Somogyi Sándor nevű fiuk a második világháború áldozata lett. Ez a második világháború is mennyi áldozatot követelt : Jakabb Dénes, Topár Ferenc, Topár Antal, ifj. Kamondy Dezső – akikre kegyelettel emlékezem.

*

Eddig olyan emberekről emlékeztem meg, akik szülőfalumban egyszerű szántó-vető földművesek voltak. Most megemlékezem az uraságról is, akit dr. Magyar Károlynak hívtak. A két Kamond község között terült el urodalma. Jól megművelt, mint urodalom volt.

Dr. Magyar Károlyról nem szabad megfeledkeznünk, mert jó úr volt, nemes szívű, aki segített a szegényeken. Több megtiszteltetés is érte dr. Magyar Károlyt életében : országgyűlési képviselő is volt és Veszprém vármegye főispánja. Megengedte, hogy az urodalmában levő szederfa sorokban a falu lakosai szeder, vagy más néven eperfa levelet szedjenek bármily mennyiségben. Ezáltal a nemes engedélye folytán elősegítette falunkban a selyemhernyó tenyésztést és ezzel a falu lakosságát is szép jövedelemhez segítette. Szabad-e ezt elfelejteni?

Azt is megengedte, hogy erdejében a szegények szárazfát szedjenek tüzelőnek. Arra is emlékszem, hogy némelyik sok szárazfát szedett össze, kihordta az erdő szélére és amikor a Bokrosalja dülőben szántott valaki a faluból, szekérral haza szállította az illető udvarába. Meg van-e a Bokrosalja elnevezés még ma is? Ahol én is szántottam, ott az urasági erdő közelében.

Dr. Magyar Károly jószágáról ezúttal még egy dolgot hozok fel. Jó édesanyám súlyos beteg volt. Pestre kellett vinni operációra. De zörgős, falusi szekerre nem mertük feltenni, ezért jó édesapám bement Magyar Károlyékhoz és kért tőlük egy hintót, mert az nem ráz. Készséggel adtak is kölcsön egyet, amellyel jó édesanyámat kivittük az állomásra.

Jó Magyar Károlyék később érdeklődtek beteg édesanyám után és örültek mikor gyógyulásáról hallottak. Szabad-e tehát ilyen melegszívű emberről megfélekedezni. Egy leányuk most ott él Fodor Gézáék volt házában. Személyesen nem ismerem, de csak jót hallottam róla is. Jó falumbeliek vele szemben is háláljátok meg mindazt, amit jó szüleiktől kaptunk egykor. Dr. Magyar Károlyék örültek, mikor hallották, hogy jó édesanyám meggyógyult.

Most legyen szabad jó édesanyámról megemlékeznem, hogy milyen melegszívű jó asszony volt. Hányszor kereste fel falunk legszegényebbeit. Egyszer így szólt hozzánk:
gyerekek vigyázzatok a házra, átszaladok Százékhoz, de hamar jövök.

Százék a falu legszegényebbei közé tartoztak. A családapája hamar meghalt, magára hagyva feleségét egy felnőtt, béna fiával, aki évtizedek óta még az ágyról sem tudott leszállni. Édesanyám mesélte, hogy béna – Józsinak hívták, = így szólt mikor köszönve beléptem: ez meg a Kamondy Józsefné. Hát megismersz Józsi? Megismertem már a hangjáról, mert maga mindig szokott adni egy „krajcárt”. – Most meg kettőt adok Józsi! Az meg annál jobb, válaszolta Józsi. Meg hoztam egy pár alsóruhát is, mert az uramnak szűkek. Ezeket meg a jó édesanyja köszönte meg.

*

Most Irma húgomról szólok pár szót. Aki Nemeshanyban él és özvegy. Egyszerű falusi asszony, de az ő szíve is nemes meleg szív. Erre a meleg szívre hozok fel pár példát.

Apósa öreg, beteg ember volt. Heteken át feküdt az ágyban. Jó húgom ápolta csodálatos türelemmel. Hogy bírod ezt, te szegény Irmánk? Óh, mi nem vagyunk ám olyan kényesek. Mindnyájan megöregedünk és tehetetlenek leszünk, akkor meg majd minket ápolnak kedves gyermekeink. Az após halála után az anyós még évekig élt. Mikor pár év múlva megint meglátogattam őket, akkor meg már a szegény anyós volt súlyos beteg, aki így fogadott: én már régen nem élnék ha az Irma nem volna. De ő olyan türelemmel ápol és vigasztal, hogy még mosolyog is.

Mosolyogva végezni a legnehezebb munkát is, ezt tőle tanultam. Én, az egyetememet végzett ember tanultam a hat elemi végzett húgomtól! Láttam azt is, hogy mikor férje élt és az indulatos, ideges volt, akkor odament hozzá, megsimogatta, megnyugtatta mosolyogva, s mennyire örült, mikor jó férje arcán is megjelent a mosoly.

Nem szabad megfélekednem a jó hangulatról sem. Sirva hagyta el Irmánk Kamondot, de mikor utoljára jártam náluk, örömmel emlegette a derék hanyiakat, akik mindig segítettek neki mindenben, nemcsak vigasztaló szóval, hanem ha kellett munkával is.

Íme, melegszívű hanyiak, ez a pár sor is járuljon hozzá, hogy nevetek fennmaradjon örökre és, hogy példát mutassatok a jövő nemzedéknek is, hogyan kell meleg szívvvel egymáson segíteni.

*

Most meg Zsófi néniről emlékezem meg ! Ki volt Zsófi néni? Vas megyében, Mihályfán született. Rokonai ma is élnek, Bőczén nevűek. Hogyan került hozzánk Zsófi néni? Édesanyám súlyos beteg lett. Hosszabb ideig volt a celldömölki kórházban, ahol annyira meggyógyult , hogy elhagyhatta a kórházat, de a kórház derék igazgatója , dr. Marácz Jenő megmondta, hogy dolgozni már nem fog tudni. Most azon gondolkodtunk, hogy itthon ki ápolja, gondozza szegényt.

Ekkor ajánlotta valaki Zsófi nénit. Eljött hozzánk és megfogadtuk ápoló-nőnek, házvezető nőnek. De nekünk több lett Zsófi néni , úgy összeforrott velünk, mintha mindig családtagunk lett volna. Jó édesanyánkat véghetetlen türelemmel és szeretettel ápolta, gondozta. Mikor pedig jó édesanyám meghalt, akkor Ernő öcsém kérte meg, hogy maradjon nála továbbra is mint házvezetőnő. Úgy is lett! Szegény öcsémet úgy kezelte, mintha saját fia lett volna. Ha pedig én hazalátogattam, kedves feleségemmel – úgy fogadott bennünket, mintha édesanyánk lett volna.

De 1956 őszén szegény öcsém meghalt és akkor könnyezve kérdezte, mi lesz most velem, amikor már nincs reám szükség? Ezt feleltem , Zsófi néni, amíg él, bent lakhat a házban, a ház körüli földben megterem a krumplija – kukoricája, az akácospól pedig vághat annyi fát, amennyi tüzelőnek elég.

Úgy is lett, Zsófi néni bent maradt a házban. Én pedig kedves feleségemmel és Irma húgom meg családjával úgy mentünk haza, mintha édesanyánkhöz mentünk volna.

1960-ban azonban egy napon táviratot kaptam Szabó Gyula tanácselnöktől, hogy meghalt Zsófi néni. Kis feleségem éppen akkor gyengélkedett, úgyhogy csak egyedül indultam rögtön haza .Eltemettük szegény Zsófi nénit illendően. Temetésén ott voltak Zsófi néni mihályfai rokonai is. Mikor a temetőből visszajöttünk a házba, elbeszélgettünk Zsófi néni rokonaival. Jelen volt Szabó Gyula tanácselnök is. Beszélgetés közben felvettem a kérdést a mihályfai rokonoknak : Miután Zsófi néni halálával megszakad a kapcsolata közöttünk, van-e valami követelésük a megboldogulttal kapcsolatban?

Ez volt a válasz, nincsen semmi követelésünk, csak egy kérésünk, hogyha a tanár úr arra jár Mihályfa felé, ne tessen elkerülni Bőczének házát, mert szegény Zsófinak mindig örömmel mondta, hogyan megbecsülik Kamondyék. Jól estek ezek a meleg szavak a család legidősebb férfi tagjától. Utam még nem vezetett arra , de Zsófi néni és a Bőczén család mindig jó emlékezetemben fog élni.

György bácsi.

Így hívta Kamondon mindenki Greszkó Györgyöt. Ez volt a neve ennek a jó embernek, aki szintén összeforrott családunkkal lélekben is, - mint Zsófi néni. Messze Oroszországban – Kijev környékén született. Az első világháború kitérősekor katonának vitték el, hogy ellenünk harcoljon. De György a béke embere volt , megadta magát és mint fogoly került a mi vidékünkre.

A háború befejezése után, nem ment haza, annyira összebarátkozott az itteniekkel. Megismerkedett Ernő öcsémmel és nálunk maradt. Kölcsönösen megszerettük egymást. Jó édesanyámat mamának szólította és úgy megbecsülte, hogy édesanyát saját fia sem becsülhetett meg jobban.

1945 tavaszán én is Kamondon tartózkodtam, mert Sopron bombázása után megszűnt a tanítás. Egyik napon így szóltam Györgyhöz, ma nem megyünk a mezőre dolgozni, mert minden pillanatban jöhetnek a szovjet katonák, tehát várjuk őket itthon, hiszen magára nagy szükség lesz – mint tolmácsra. Alig telt el pár óra, amikor belovagolt falunkba az első szovjet csapat. No most lett igazán sok dolga Györgynek – mint tolmácsnak. Sőt, a parancsnoknak úgy megtetszett György ügyes tolmácsolása, hogy magával vitte, persze egy lóra ültette Györgyünket. Hetekig hírt sem hallottunk Györgyünkről. Egy szép napon azonban hangos szót hallunk az udvaron : Mama – mama, megjöttem és dicsekedett , hogy milyen szeretettel vették körül a szovjet katonák.

Most haza is mehetett volna György a régi hazájába, de szülei, testvérei már meghaltak, itt maradt továbbra is nálunk. Ernő öcsém halála után jó szomszédunkhoz Jakabb Károlyékhoz költözött, ahol szintén úgy megbecsülték, mint ahogy megbecsültük mi. Mikor pedig megalakult a Kinizsi TSZ-ünk, akkor meg ott dolgozott hűségesen, megbízhatóan. Mikor utoljára jártam Kamondon, felkerestem Jakabb Károlyékat és ott találtam Györgyöt is. Megöleltük egymást és jóízűen elbeszélgettünk. Nem gondoltam, hogy utoljára látom jó Györgyünket, mert szomorúan értesültem, hogy ő is elment a minden halandók útján. Jó Gerszkó György virágot nem vihettem koporsódra, de virág helyett ezt a pár sort szentelem emlékednek hálás kegyelettel.

*

Sok családot említettem, de most egy új család jut eszembe a régiekből, a Szabó család: Szabó Károly és unokatestvére Szabó Ignác. A Szabó családból is áldozatot követelt az első világháború, Szabó Sándornak hívták a derék falunkbelit. Károlyról meg Ignácról ne feledkezzen meg a krónikaíró, - hogyan élnek – vannak-e gyermekeik, akik örömet szereznek jó szüleiknek?

O

O

O

Többször említettem, hogy falum lakói melegszívűek. Ez nem udvarias szó csupán, hanem való igazság. Ennek tanúbizonysága az is, hogy hogyan bántunk mi az első világháború idején a falunk egyes családjaihoz kihelyezett hadifoglyokkal. Olyan emberségesen, hogy a háború végén, amikor hazamehettek, alig győzték megköszönni a sok jót, amit a falunkban kaptak.

Egy más esetet is hozok fel falum lakosai szívjóságának tanúbizonyságára. Ez a következő: 1944-ben az Alföldről menekülteket irányítottak a falunkba. Kocsin jöttek ezek a menekültek a háború frontszakaszairól. Olyan sokan jöttek, hogy részben csak istállóban lehetett őket elhelyezni. Több hétig voltak ezek a menekültek a falunkban. Egy napon azonban jött számukra a parancs, hogy el kell hagyniuk a falut és nyugat felé kell indulniuk.

Az induláskor elbúcsúztak és megköszönték, hogy a körülményekhez képest jó szállást kaptak. Minden menekült család kapott több egész kenyert az útra, kocsijukra pedig annyi szénát, amennyi csak ráfért. Egy falunkbeli mondta is nekik, hogy majd olyan vidékre is érhetnek, ahol még pénzért sem kapnak olyat, amit mi jó szívvel adtunk.

A menekültek parancsnoka úgy búcsúzott el falum melegszívű lakóitól: szülőföldünk elhagyásakor éreztük a távozás szomorúságát és most úgy érezzük hogy második hazánkat hagyjuk el, annyira megszerettük ezt a Kamond falut, annak melegszívű minden lakosát.

A jó Isten áldja meg ennek a falunak minden lakóját, sohasem felejtjük el azt a sok jóságot, amit velünk szegény hazátlanokkal cselekedtek.

Nagykamondon is ilyen melegszívű emberek laknak. Azt szeretném, ha ott is akadna valaki, aki meg a derék nagykamondiakról írna úgy mint én a kiskamondiakról. Megérdemlik ezt a nagykamondiak, akikkel most egy falut alkotunk és testvéri szeretetben élünk egymással.

*

Aztán ott van Kerta, akikkel most összefogtunk egy TSZ-be. Itt is kellene erről a testvéri faluról írni. Ebből a faluból ismertem többek között dr. Lukcsics Pál – derék tanárt, aki már nincsen az élők között. De sohasem felejttem el azt, hogy ez a jó katolikus tanár milyen szép könyvet írt dr. Schwartner Mártonról, az egykori kiváló evangélikus tanárról. Ezzel példát

mutatott arra is a derék kertai, hogyan kell egymást megbecsülni, bármely felekezethez tartozunk is, a fő az, hogy becsületesen fogjuk meg egymás kezét.

Kegyelettel gondolok Ihász Mihályra egykori derék lelkészünkre, aki a szeretetet igyekezett bevésni ifjú szívembe! Kegyelettel gondolok reá haló poraiban is!

Az élők közül gondolok Sárkány András derék lelkészünkre, - aki alatt megépült kis templomunk Kamondon.

Utóda Blaniczky János – a mostani lelkészünk, aki a régiek nyomán építi a szépet és jót a szívekbe. Három helyes kis gyermeke sok örömet ad neki. Ez az öröm adjon neki sok erőt további jó munkára !

Kertán is kell lenni egy krónikásnak, mert sok derék embert adott Kerta is magyar hazánknek, akiknek emlékét meg kell őrizni !

Aztán következik Karakószörcsök. Itt is egy odavalósi derék krónikásnak kell írni Karakószörcsök derék lakóiról.

Távolabb van Kisberzseny. Az ottaniak közül emlékszem Nagy Imrére, aki ott született és az Aszódon levő híres gimnáziumnak lett az igazgatója. Két leánya tudtommal Pesten él.

Nagy Imre tudtommal már nincs az élők sorában, de nevét nem szabad elfelejteni soha! Nagy Imre rokonságban volt Kiskamondon a Fodor és a Jakabb családdal is !

A szomszéd faluk közül gondolok Piritre is ! Hány derék piritiről tud írni az ő krónikásuk is! Távolabb meg van Csögle. Mennyire örültem, amikor az Idegenforgalmi Kirendeltség 1975. június 5-re meghívott, hogy egy általános iskolai csoportot kalauzoljak szép városunkban, - akik Csögléről jöttek. Bemutatkoztam, hogy én meg Kamondról származom és közös ismerősöket fedeztünk fel a vezető tanárokkal. Mint földiek jóízűen elbeszélgettünk.

Boba a másik szomszédos falu. Sok derék családot ismertem Bobán. Ott élt többek között Fülöp Sámuel, akinek a leányát Mesterházy Sándor vette el feleségül. Az ő fiuk jelenleg a Pécsi Egyetem jogi karán tanul, most végezte a második évet. Örömmel hallottam, hogy jó tanulásával kiemelkedik a hallgatók közül. Ezért havi 500 Ft ösztöndíjban részesül. Tehát ő is dicsőséget szerez a vidékünknek.

Nyugatra van Kemenespálfa. Innen származott egy derék soproni tanár, Rosta Ferenc. Már régen meghalt Rosta tanár kollégám, de nem felejttem el soha kedvességét mikor meghallotta, hogy én meg a szomszéd faluból való vagyok, tehát földi!

Íme így összetartottak régen a földiek és tartások össze ti fiatalok is azon az egész környéken, mint földiek.

Most amint kitekintek az ablakon 1975. július elsején, látom , kint esik az eső, fúj a szélvihar. Már harmadik napja folyamatosan esik.

Őreg ember vagyok, de aratás kezdetén ilyen rossz időre nem emlékszem.

Ezt is bizonyára feljegyzi naplójába Süle Sándor, révfülöpi villájában. Ki ez a Süle Sándor?

Kertához írom utólag ezt a derék pedagógust. A Népszava című újságban írt róla egy szép cikket Tölgyesi József, ezzel a címmel Szülőfalujának Hű Krónikása ... A kertai történelem. Süle Sándor nyugdíjas iskolaigazgató, három éve révfülöpi villájában él.

1930-ban derék édesapja utódként foglalta el a tanítói katedrát és 43 évet töltött el a pedagógiai pályán Kertán. Ilyen lelkes krónikásra volna szükség minden faluban , - mint Süle Sándor. A kertaiak ne feledjék el falujuknak e derék szülöttjét, aki Kertáról sok – sok dolgot feljegyzett, részint saját tapasztalataiból, részint az általa összegyűjtött régi írásokból!

□

Most már befejezem krónikámat, de eszembe jut Tatay Sándor író - Szülőföldem a Bakony című könyve. Ebben megemlékezik egy vándor, tanyai költőről is. Ez Kiskamondi Németh Jóska volt. Így írta a nevét azokra a nyomtatott lapokra, amelyeket vándorlása közben osztogatott. Róla írja Tatay Sándor, hogy nem volt költő ő a nagy költészet mértékével mérve, ám a verseléshez jól értett és áradtak belőle a csattanós rimes versek. Írt a haza dicsőségére, ráolvasott a zsarnokok fejére. Sok szép leányt megénekelt és sok zsugorit kifigurázott. Kár hogy nem maradt meg a ládafiában egy-két költeménye. Kamondra sokszor hazajött és itt is osztogatta verseit, de itt sem maradt meg sajnos egy sem.

Tatay Jenő nyugalmazott soproni tanár – kedves jó barátom – Tatay Sándor író rokona, szintén jól ismerte Kiskamondi Németh Jóskát. Tőle hallottam a következőt. Egy alkalommal beállított édesapjához is, aki Pál-i, – a Sopron megyei faluban volt annak idején kántor tanító. Egy alkalommal őt is felkereste és bemutatkozott neki, – mint vándor – tanyai költő. Édesapám szaván akarta fogni és így szól neki : ha költő, akkor ezt bizonyítsa is be és mondjon valami rigmust.
Kiskamondi Németh Jóska nem jött zavarba és rögtönzött egy találó rigmust :

A tanító úr énekel, orgonál is,
Zsebébe nyúl, kinyílik a bugyelláris.

Természetesen a jó tanító úr meg is jutalmazta a hányatott életű költőt.

*

Befejezésül megírom azt is, hogy diákkoromban meglátogatott két hétre egy német anyanyelvű barátom, Klemmer nevű diáktársam. Két hét alatt annyira megszerette kis falunkat, hogy amikor igazgató tanító lett Somogy megyében, levelet írt, hogy egész családjával felveszi a Kamondi nevet. Úgy is lett.
Most jó barátom fia Pesten orvos : dr. Kamondi Zoltán néven – így „i”-vel írva.
Csak jót hallottam róla betegeitől. Ime így is terjed kis falunk híre-neve!

*

Befejezésül önkénytelenül is Palotai Gyula szép dala jut eszembe, - amit az alföldi Harta községről írt - és mintha az én szívemből szólna mikor szülőfalumra , Kamondra gondolok :

A mi kis falunktól elszakadtam régen,
De emléke ott él szívemben mélyen,
Elsodort a sorsom messze, nagyvilágba,
Szálltam mint a lepke virágról – virágra.
Másutt is ragyognak csillagok az égen,
Mégsem tudnám soha elfelejteni a múltat.
Megáldom ezerszer a mi kis falunkat !

*

Már lezártam írásomat, de tegnap , július 6-án találkoztam a vidékünkéről származó Ferenczy Tiborral. Aki a rigácsi Ferenczy család leszármazottja. Pesten van vezető állásban a mentőknél.

Feleségével volt itt , aki pedig orvosnő. Tibornak 30 éves érettségi találkozója volt. Felkerestek bennünket is feleségével, Kátival, aki már pár hónappal ezelőtt járt Sopronban. Egy orvosi összejövetel meghívott előadója volt, melyen ott volt dr. Frank Kálmán is. Ő Szombathelyen volt orvos és meghívták Pestre az orvos karra gyermekgyógyász egyetemi tanárnak. Ezen a klinikán dolgozik Kati is. Kálmán is tanítványom volt valamikor és mint főnöke csak jót mondott Katiról. Két évvel ezelőtt aranyos iker kislányai születtek. Kati a nyáron Londonban volt egy hónapos tanulmány úton, angolul is tud. Tibornak mondtuk, boldog lehet , hogy ilyen okos felesége és két aranyos kislány van.

+ +

Betellett a füzetem. Kifejejttem a Bakos családot. Örülök, hogy most találkoztam Sopronban Bakos Istvánval! Kivánom, hogy két kedves fiával folytatódjon a derék Bakos család élete!

* *

*

Dr. Kamondy Zoltán

nyugalmazott gimnáziumi tanár

szülőfalujáról, annak szeretett lakóiról, rokonairól szerkesztett írását id. Horváth Jenő egyházközségi gondnoknak a kezeihez ajánlotta. A füzet borítója belső oldalára jegyezte :

Kérem – szíveskedjenek ezt a kis füzetet emlékül átadni
Horváth Jenő gondnokunknak
8469 Kamond Petőfi u. 9 sz.

Úgy érezte nála lesz a legjobb helyen. Ebben is teljesen igaza volt. Ma a szeretett fiú , ifj. Horváth Jenő látja el ugyancsak közmegelegedéssel ezt a tisztelet. Tőle kaptam meg ezt az

„Öreg tanár visszanéz”
című, egyedülálló tartalmú füzetet.

A tanár úr, sokunk Zoltán bácsija talán 1973 – 75 közötti években írta e visszaemlékezését egy a hetvenes években gyártott 60 lapos, iskolai vonalas füzetbe, egykori nevén, irkába.

Szokásos szép betűivel, a kicsinek bizonyult füzet minden helyét kihasználva, tömören fogalmazott.

Nagy örömmre szolgál, hogy megkaptam és számítógépre vihettem e művet. Szöveghűen írtam le, használom az eredeti írásjeleket, követem a történetet, a sorrendet. A tömör szöveget, a tartalmi hűséget követve, a számítógép lehetőségei szerint tagoltam.

Dr. Kamondy Zoltán történelem – földrajz szakos gimnáziumi tanár. Az alsó osztályokban latint is tanított, többek között nálunk is. Jól beszélt németül.

Hazuról, falunkból ismerjük egymást. Édesanyám rokona. Anyai dédanyám,- Kamondy Eszter - és Zoltán bácsi édesapja, - Kamondy József testvérek voltak. Édesapámnak pedig jó barátja volt.

1942 – 50-ig a Soproni Ágostai Hitvallású Evangélikus Liceum (Gimnázium) * 1557 * (az iskola korabeli körbélyegzőjének vésete szerint) tanulója voltam, ahol Zoltán bácsi is tanított. A gimnázium első osztályában osztályfőnököm volt és még 51 osztálytársamnak. Ma is őrzöm a Liceum Évkönyvét az 1942 – 43. tanévről.

Ugyanezekkel a szép betűkkel állította ki Bizonyítványom „Törzslapját”, az 1943.-évi félévi Értesítőt és az évvégi Bizonyítványomat, mint e visszaemlékezése sorait írta.

A nyolc gimnáziumi tanulmányi év szinte minden napján találkoztam vele. Mindenki tisztelte, szerette. Magas, szikár alakú, az egyik lába műtét (csontszu) miatt kevéssel rövidebb volt, ez enyhén látszott a járásán. De nem akadályozta soha abban, hogy kettesével vegye a lépcsőfokokat.

Mély hangja volt, tagoltan, izes magyarsággal beszélt. Ma is hallom (magamban), mikor mondta tagoltan a tanóra elején, hogy

Kérem , a mai órán első felelő lesz (itt felvitte a hangját), némi szünetet tartott ...
Komjáthy !

(Aki nem ismerték, azok számára : ha szabad, ma látható egyéniséggel összevetnem, hasonló svádája volt mint az ismert történész professzornak Szabad Györgynek. Ma láttam egy televízió műsorban.)

Azokban az években nem nagyon voltak tankönyvek, főleg történelemből nem, ez miatt az órán jegyzetelni kellett az előadást. Aki nem jegyzetelt, számíthatott a következő órai felelésre.

Ő hozta tudomásomra 1947. november elején a tanári szoba ajtaja előtt, hogy 45 éves korában édesapám váratlanul meghalt. Soha nem felejttem el, ő is könnyezett. Két évig egy házban laktunk a Nádasdy utcában, én albérletben.

Érettségi után is gyakran találkoztunk. Voltak feleségével édesanyámnál Révfülöpön több nyáron.

27 évig tanított a Liceumban. Az ötvenes években a felekezeti iskolájukban összeszokott tanárokat áthelyezték más iskolákba. Így került ő a Széchenyi Gimnáziumba.

Váratlanul nyugdíjazták. Tanítási kényszere volt, szerette a fiatalokat, az embereket.

Több éven keresztül tanított a Sopronkőhidai Büntetésvégrehajtási Intézetben. Legendákat mesélt innen származó csodálatos élményeiről. A fegyintézeti hallgatói itták szavait.

Aztán a Soproni Idegenforgalmi Hivatal idegenvezetője lett. Történelem tanár léte nagy érdekes történeteket tudott mesélni Sopron múltjáról – életéről turistáinak. Természetessége, humora közismert volt. Sok csoport kérte őt kalauzáknak. Sopron város emblematikus személyisége volt !

Többször meglátogattam őket lakásukon. Nagyon szépen élt kedves feleségével. Bizony, sajnálta, hogy későn nősült. (Erről is ír füzetében.)

Nagy íróasztala volt, tele nyitott könyvekkel, lexikonokkal, mindig olvasott, ha tehetett. Mélyen vallásos ember volt. Teológiát is hallgatott, abban az időben Sopronban volt az Evangélikus Teológia.

Nagyon szerették tanártársai is. Mindig hangulatos volt, minden ki számára volt egy jó története.

Diákjai, az egész iskola szerette, tisztelte.

A 90-es évek elején egy a Soproni Líceumi Diákszövetség Közgyűlésén felszólaló öregdiákok kezdeményezték, hogy dr. Kamondy Zoltán tanár úr arcmásával érc táblát kell készíttetni és az intézetben elhelyezni. Aztán más kedves tanárok neve is felvetődött. Bizonyos, hogy ezt a gesztust az ő emlékére kezdeményezte a hálás utókor.

Zoltán bácsi füzetében arról írt, hogy ősei, a Kamondy család 1550-ben telket adományozott iskola és templom létesítésére. De azt nem említette, hogy a 20. század második felében kis községünk új evangélikus temploma az ő szülői háza fundusán, volt gazdasági épületeik helyén épülhetett fel.

Az a kis épület pedig, amit most gyülekezeti teremnek terveznek átalakítani, a Zoltán bácsi szobája volt. Itt voltak könyvei, itt tanult, itt tartózkodott ha itthon volt.

Dr. Kamondy Zoltán 1899. március 09-én született,
és 1983 -ban halt meg.

Sopronban a Balfi úti Evangélikus Temetőben nyugszik kedves feleségével, Jolán nénivel. A városban jártunkban évente meglátogatjuk sírját. Elhelyezzük virágunkat és emlékezünk az egymáshoz közel eltöltött évekre, alkalmakra.

A napokban hallottam egy emlékezőtől, hogy minden diáknak kell egy jó tanár !

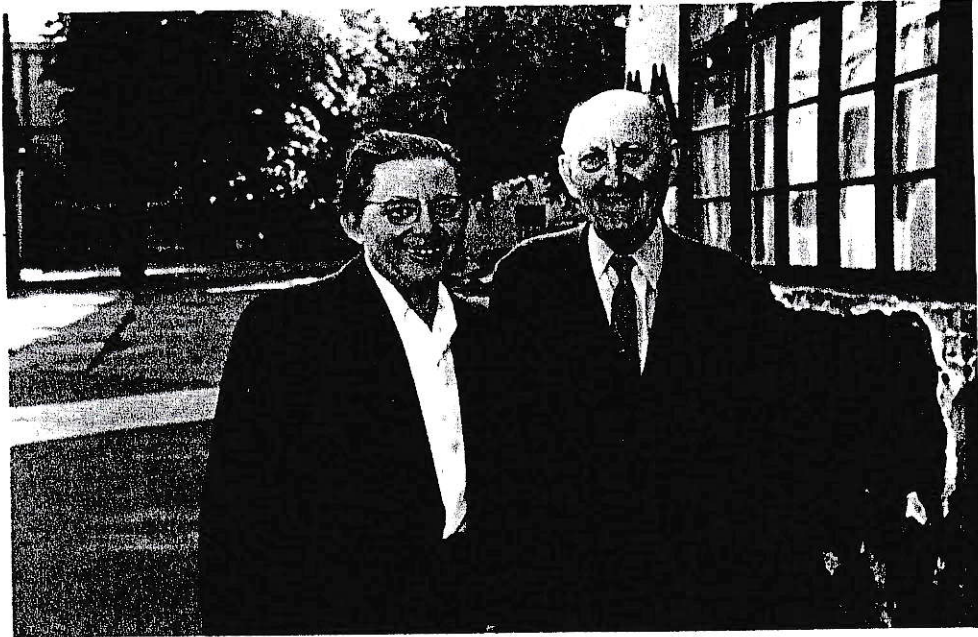
Nekem is volt !

Isten nyugosztalja !

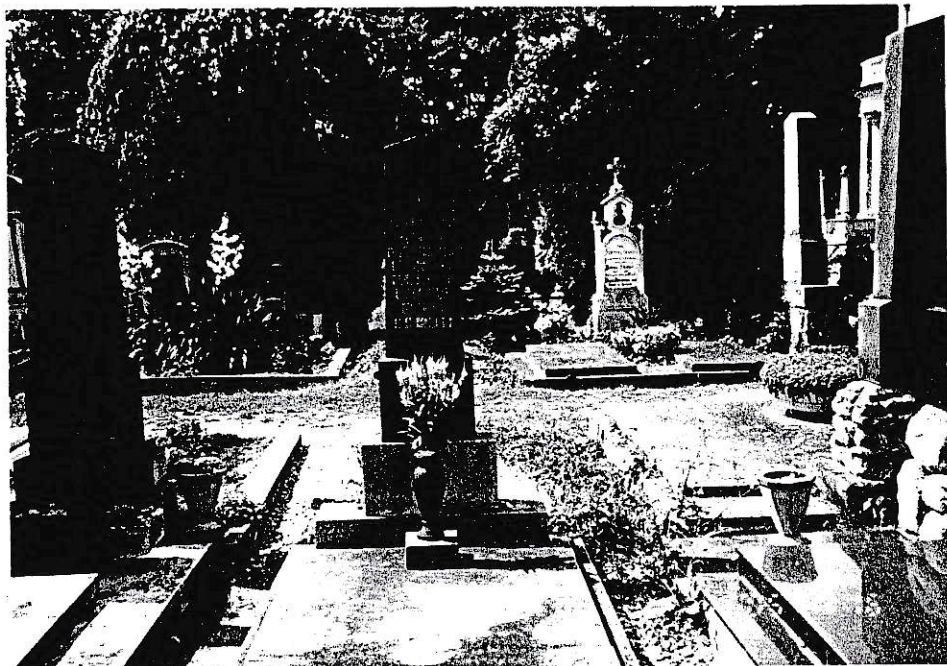
Komjáthy Zoltán
Kamond (Kiskamond)

Sárvár, 2005. július 14-n.

Dr. Kamondy Zoltán (balról), mellette Komjáthy Zoltán
30 éves érettségi találkozón a Liceum udvarán
1980. június 14-n.

Dr. Kamondy Zoltán és felesége Balogh Jolán
sírja Sopronban a Balfi úti temetőben